

Relacje społeczne i ich struktura, odnosząca się do wzorców powiązań między członkami różnych grup, klas i obszarów praktyk społecznych, jest jednym z głównych problemów badanych przez socjologię. W szczególności, może być one badana z perspektywy procesów, które na nią oddziałują i ją kształtują. Jednym z fundamentalnych procesów tego typu jest homofilia, która odnosi się do uniwersalnej tendencji obserwowanej w bardzo wielu systemach społecznych do tego, aby relacje występowały najczęściej między podobnymi do siebie aktorami społecznymi. Jednakże, nawet uwzględnivszy jej powszechność, homofilia raczej nie może być jedyną zasadą organizującą strukturę społeczną. Jest tak, ponieważ z definicji nie może wyjaśniać relacji opartych o różnice między cechami i zasobami różnych aktorów społecznych. Relacje oparte o różnice są kluczowe w kontekście tak podstawowych zjawisk społecznych jak podział pracy i współpraca zorientowana na cel. Na przykład w kontekście biznesowym dwie firmy będą zwykle bardziej skłonne do współpracy, jeżeli zajmują różne nisze na rynku i mogą świadczyć sobie wzajemnie przydatne usługi. Dlatego ważne jest, aby rozszerzać socjologiczne teorie struktury społecznej tak, żeby mogły one uwzględniać jednocześnie relacje oparte o podobieństwo jak i różnice.

Projekt odnosi się do tego zagadnienia proponując pojęcie komplementarności jako zasady organizującej relacje społeczne oparte o różnice i synergii. Zasada komplementarności zakłada, że relacje społeczne są częstsze między aktorami, których cechy i/lub zasoby uzupełniają się wzajemnie w odpowiedni sposób. Głównym celem projektu jest więc opracowanie teoretycznego i analitycznego podejścia do badania struktury sieci społecznych jako produktu homofilii i komplementarności. Proponowane podejście będzie bazowało na współzależności między analitycznymi pojęciami sieci społecznej i przestrzeni społecznej. Przestrzeń społeczna odnosi się tu do struktury społecznej na poziomie makro, definiowanej w kategoriach rozkładu jednostek i innych aktorów społecznych pod względem różnych zmiennych socjodemograficznych oraz innych istotnych cech i zasobów. Zazwyczaj nie da się jej obserwować bezpośrednio i trzeba ją mierzyć pośrednio, na przykład na podstawie sondaży społecznych. Z drugiej strony sieć społeczna może być uznana za obserwowalną realizację pewnej bardziej abstrakcyjnej przestrzeni społecznej, jako że składa się ona z bezpośrednich pomiarów relacji w pewnym określonym zbiorze aktorów społecznych. Dlatego kluczowym elementem proponowanego podejścia analitycznego będzie model statystyczny sieci społecznych wyjaśniający ich strukturę w odniesieniu do pozycji w tzw. „ukrytej”, nieobserwowanej przestrzeni społecznej. Takie podejście pozwala w naturalny sposób zdefiniować homofilię i komplementarność w ścisłych, geometrycznych kategoriach. W rezultacie model pozwoli na określenie stopnia w jakim dana relacja, lub cała sieć społeczna, jest kształtowana przez homofilię lub komplementarność.

Model statystyczny zostanie wykorzystany do przeprowadzenia zakrojonego na szeroką skalę porównawczego badania struktury różnych rodzajów sieci społecznych. Głównym celem będzie określenie stopnia, w których struktura różnych rodzajów sieci i relacji może być efektem działania homofilii lub komplementarności. To pozwoli określić powszechność występowania relacji społecznych, które są na nich oparte. W szczególności, umożliwi to sprawdzenie na ile komplementarność może być uznana za równie powszechną i ważną, co homofilia. W badaniu wykorzystane będzie co najmniej 100 sieci społecznych opisujących różne rodzaje relacji i społeczeństw oraz pochodzących z różnych części świata. Dane zostaną pozyskane z publicznych repozytoriów recenzowanych sieciowych zbiorów danych wysokiej jakości takich jak baza danych *KONECT* oraz *Colorado Index of Complex Networks*.

Wyniki badania wykorzystane zostaną do sformułowania zarysu socjologicznej teorii wiążącej ze sobą strukturę społeczną oraz homofilię i komplementarność jako organizujące ją procesy społeczne. Zakłada się, że proponowana teoria wzbogaci socjologiczne dyskusje dotyczące struktury społecznej i dostarczy innym badaczom skuteczne teoretyczne i analityczne narzędzia do badania relacji społecznych opartych o podobieństwo i/lub różnice. W szczególności, model statystyczny umożliwi innym badaczom zajmowanie się kwestiami podobnymi do tych poruszanych w tym projekcie, co może przyczynić się do dalszego rozwoju zaproponowanej koncepcji teoretycznej.